

УДК 78.071.1(477)(092):782

DOI 10.34064/khnum1-67.02

Ветров Олексій Володимирович

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
аспірант кафедри інтерпретології та аналізу музики

e-mail: baritonveter@gmail.com

ORCID iD: 0000-0002-6741-6524

«Вишиваний. Король України» Алли Загайкевич: досвід виконавського аналізу

Опера «Вишиваний. Король України» композиторки Алли Загайкевич на лібрето Сергія Жадана – один з небагатьох сучасних українських оперних творів, який було написано на замовлення. Прем'єрні покази, які відбулися 1 та 2 жовтня 2021 року в Харківському національному академічному театрі опери та балету імені М. Лисенка, стали своєрідною кульмінацією великого мистецького проєкту, що містив декілька рівнозначних складових: безпосередньо музичну, друк лібрето, безпрецедентну рекламну кампанію, створення унікального оздоблення сцени, костюмів, використання відео-ефектів тощо. Матеріал статті є узагальненням виконавського досвіду автора, спробою систематизувати відомості щодо процесу створення опери та особливостей її сценічного втілення. Особливу увагу приділено вокальній складовій, композиторське рішення якої є унікальним для оперного мистецтва сучасної України.

Ключові слова: оперне мистецтво, мистецький проєкт, опера «Вишиваний. Король України» А. Загайкевич, ХНАТОБ імені М. В. Лисенка.

Постановка проблеми.

1–2 жовтня 2021 року на сцені Харківського національного академічного театру опери та балету імені М. Лисенка відбулася визначна для сучасного українського музичного мистецтва подія – прем'єрні вистави опери «Вишиваний. Король України». Музична складо-

ва цього грандіозного проєкту була створена заслуженою діячкою мистецтв України, головою Асоціації електроакустичної музики при Національній спілці композиторів України Аллою Загайкевич. Автором лібрето став видатний український літератор, музикант, громадський діяч Сергій Жадан.

Важливість і навіть знаковість презентації опери «Вишиваний. Король України» зумовлена декількома факторами:

1. Опера «Вишиваний. Король України» – це більше, ніж окремих музичний твір, це багатогранний мистецький проєкт, що містив декілька рівнозначних складових: безпосередньо музичну, друк лібрето опери, безпрецедентну рекламну кампанію, створення унікального оздоблення сцени, костюмів, використання відеоефектів тощо.

2. Це один із небагатьох сучасних українських оперних творів, написаних на замовлення. А. Загайкевич створила «цілісне, сенсово багатогранне і разом із тим прозоре музичне полотно. Здається, тут вона змогла сповна використати увесь свій досвід експериментів із вільним “пересуванням” звукових потоків між електронікою й акустикою...» (Стельмашевська, 2021). Фактично А. Загайкевич написала оперу, музичний текст якої «кристалізується» в режимі реального часу, адже електронна обробка звучання оркестру та вокальних партій була не тільки записана заздалегідь, але й відбувалася в реальному часі. Таким чином, звук із мікрофонів, потрапляючи до комп'ютера, лунав із гучномовців у залі вже обробленим.

3. «Вишиваний. Король України» – чи не перший український оперний твір, написаний настільки сучасною музичною мовою, із синтезом електроакустичної та симфонічної музичної складових. Як підкреслила продюсерка цього проєкту Олександра Саєнко, «це був виклик і експеримент для всіх. І для колективу харківського оперного театру також. Електроакустична музика Алли Загайкевич складна для виконання – і солісти, і хор, і музиканти повинні були вчитися виконувати цю музику» (Шейко, 2021).

Усе це разом викликає необхідність наукового осягнення процесу створення та презентації опери А. Загайкевич «Вишиваний. Король України», що й є *метою пропонованої статті*.

Останні дослідження і публікації за темою. Специфіка обраного матеріалу дослідження, а саме – сучасної опери, яка з об'єктивних причин поки що не має історії сценічних інтерпретацій та наукових рефлексій, зумовила нетиповість переліку використаних джерел, переважно представлених посиланнями на інтернет-сторінки. Це критичні нариси (Сіренко, 2021; Стельмашевська, 2021) та спроби занотувати безпосередні враження від побаченого / почутого (Штогрін, 2021).

Винятком є надруковане лібрето опери авторства С. Жадана (2020) та стаття «“Вишиваний. Король України” А. Загайкевич: національна опера на шляху формування нової парадигми жанру» О. Скворцової, яка зауважує, що у цьому творі «перетинаються найактуальніші у сучасній культурі України вектори художнього опанування світу, які характеризуються як актуалізацією концепту історичної пам'яті, так і винятковою своєрідністю трансформування оперної лексики, пов'язаного із переосмисленням самої сутності академічного вокалу та проєкцією жанру опери в царину електронної музики» (Скворцова, 2022: 23).

Методологія дослідження. Застосовано комбінування методів узагальнення та систематизації інформації, а також інтерпретаційного аналізу, спрямованого на осягнення авторського задуму музичного твору та специфіки його виконавської реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Перш за все, зазначимо, що звернення до опери Алли Загайкевич «Вишиваний. Король України» є логічним продовженням унікального досвіду моєї особистої участі у цій постановці, певною рефлексією, намаганням об'єктивно подивитись на значний відрізок власного життя, зрозуміти, що ця робота дала мені як виконавцю.

Почнемо зі схематичного викладення фактів щодо історії опери, мету створення якої команда проєкту визначила як художню презентацію нової, потужної, модернової української нації. Продюсерка О. Сасенко в інтерв'ю 2020 року так окреслила процес обрання головного героя майбутнього проєкту: «<...> в ті часи тривала декомунізація активна, на слуху були австрійські імена, в які ми хотіли перейменувати харківські вулиці, в тому числі – Василь Вишиваний,

він же Вільгельм Габсбург. Він закохався в українську націю, полюбив українців і вивчив українську мову, почав нею писати <...> все життя присвятив ідеї незалежності України» (Гончарук, 2021). Така амбітна й актуальна ідея не могла не привернути увагу знаних діячів вітчизняного мистецтва, жоден із яких, що дуже цікаво, раніше не мав досвіду праці в оперному жанрі. Отже, цей проєкт став справжнім ви-кликом для кожного з них.

Першим етапом роботи стало створення лібрето, автор якого – письменник, перекладач, громадський діяч, волонтер, фронтмен гурту «Жадан і Собаки» Сергій Жадан. Зазначимо, що С. Жадан, відомий завдяки роману «Ворошиловград», поетичним збіркам «Месопотамія» та «Життя Марії», – знакова постать для сучасного українського мистецтва. Його поезії доволі часто стають текстами пісень, як, наприклад, один із найпопулярніших у цьому сенсі віршів «Пливи, рибо, пливи», що має декілька музичних інтерпретацій: версії композитора Олександра Манацкова, інді-фольк гурту «Вулиця Курзу», інді-фольк гурту «Колір» та ін. Підкреслимо, що С. Жадан задовго до повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року був відомий ще й завдяки активній проукраїнській позиції та громадській діяльності, масштаби якої в останній рік було відзначено, зокрема, Премією миру німецьких книжників «за видатну творчість і за гуманітарну позицію, з якою він піклується про людей під час війни і допомагає їм, ризикуючи своїм життям» (Сергій Жадан отримує Премію миру німецьких книгарів, 2022).

Отже, можна припустити, що трагічна доля Василя Вишиваного привернула увагу С. Жадана як така, що дозволяє провести певні паралелі між подіями минулого століття та сьогодення, пов'язаними з надзвичайною актуалізацією теми національного самоусвідомлення українців як носіїв цінностей власної унікальної культури. На цю захопленість С. Жадана взаємозв'язком минулого та сучасності вказує й А. Загайкевич: «Мрії – дивний матеріал для історії. Але вони стають сенсом життя. Таким сенсом життя для <...> Вільгельма фон Габсбурга <...> стала по-дитячому щемлива, дивна та болісна любов до України як казкового світу вічного щастя. Така любов притаманна поетам. Напевно, тому лібрето опери написав Сергій Жадан. Воно по-

етичне у своїй суті – розповідаючи “історію” легендарної особистості, поет створює уявний історичний простір, що безжально резонує із сучасністю» (Штогрін, 2021).

У цьому уявному просторі немає згадувань конкретних історичних фактів, хоча діють усім відомі постаті (архикнязь Карл Стефан Австрійський, Павло Скоропадський, Петро Болбочан, Андрій Шептицький), голоси яких «чує» головний герой: «Так, я чую. Кожне слово, промовлене перед боєм, кожен вигук закоханих і впевнених у своїй перемозі – вони досі лунають для мене щоночі... Тисячі голосів тих, хто піднявся і зважився говорити, тих, хто зважився бути собою, хто ризикнув заговорити про себе, хто добирав слова, називаючи вперше свою радість і віру» (Жадан, 2020: 18). Ця низка спогадів про події минулого й утворює драматургічну структуру опери:

- 1900 рік – Відень, початок століття;
- 1912 рік – Польща. Карпати, розмова з батьком;
- 1912 рік – залізничний вокзал у Коломиї;
- 1913 рік – військова академія імені Марії-Терези;
- 1916 рік – Східний фронт;
- 1918 рік – Олександрівськ, Україна;
- 1918 рік – Київ, Україна;
- 1919 рік – залізничний вокзал, Західна Україна;
- 1947 рік – Лук’янівська в’язниця.

Утім сюжет розвивається не лінійно, дія опери починається в Лук’янівській в’язниці в кабінеті Слідчого, який веде допит Вишиваного. Це змушує головного героя згадувати минулі роки свого життя, які постають перед глядачем як певні замальовки подій, які, так чи інакше, вплинули на хід історії Європи та України.

Показово, що жодна дійова особа опери фактично не діє. Сюжет розвивається виключно через зіставлення спогадів про певні обставини, у які потрапляв головний герой, проте не виступав у них рушійною силою. Він є спостерігачем страшного зламу, що призвів до змін політичних устроїв та міграції народів. Він випередив свій час і намагався витягнути за собою всіх інших. Вишиваний мріє про уявну Україну, час якої ще не настав: «Ми всі відчували хід історії. Я мав вибір, я справді міг обирати: і громадянство, і рід занять, і своє май-

бутнє. Але я обрав для себе іншу країну – країну, якої насправді не існувало, країну, про яку лише мріяли» (Жадан, 2020: 28).

Можливо, саме це відчуття доленосного вибору народу, який і сьогодні, майже через 100 років після подій, що стали фабулою опери «Вишиваний. Король України», виборює право на самовизначення, зумовило важливість масових сцен. Артисти хору та балету в різних «голосах» постають перед глядачем то як біженці, то як мисливці, кадети, солдати, люди на вокзалі, розкриваючи та коментуючи контекст подій, що відбуваються з головним героєм. Зокрема, у першому «голосі» квартет студентів розкриває очікування суспільства від нового століття, яке на самому початку здається мирним та щасливим: «Вік лише починається, ми перші, хто його бачить. Він починається легким дитячим сміхом. Ми – ті, хто нічого йому не забуде і не пробачить, ті, хто ляже в братські могили грудневим снігом» (Жадан, 2020: 22), а в останньому «голосі» дівчина-балерина висвітлює муки страшного вибору, що постав перед українцями після руйнації надій на створення незалежної держави – покинути Батьківщину або залишитись, розділивши її непросту долю: «Ні, полковнику, я знов лишуюсь. Моє місце тут. А ви повертайтеся. Можливо, у вас ще буде нагода повернутися. Головне – не дайте себе переконати, що все це не мало сенсу» (Жадан, 2020: 103).

Зрозуміло, що перед композиторкою А. Загайкевич постало надскладне завдання музичного втілення картин руйнації світоустрою, війни, урбанізації, а також складної палітри людських думок – діалогів у окопах, казармах і на вокзалах та, найголовніше, тих голосів, шепіт яких повертає головного героя в минуле. Тому вона звернулася до творчих здобутків нововіденців, а саме – до техніки *Sprechstimme*, й максимально використала потенціал зіставлення живого та електроакустичного звучання з чітким розподілом функцій між вокальними й інструментальними пластами фактури: «Загалом оркестру відведена функція “забарвлення” вокальної партії <...> оркестр вводить у жанровий контекст ситуацій опери, але без натуралістичної чи урбаністичної прямолінійності і змалювання (а символ вокзалу, що червоною ниткою пронизує увесь сюжет, так і просив щось на кшталт *Pacific 231* Артюра Онегера)» (Сіренко, 2021).

Зрозуміло, що така складна музична палітра опери передбачала й відповідне рішення її вокальної складової, виконання якої поставило незвичні завдання перед солістами-вокалістами. Композиторка з цього приводу зауважила: «Ми сприймаємо оперу як щось масштабне й епічне, але насправді опера може бути чимось дуже інтимним, оперуючи шепотами, особистим простором» (цит за: Шейко, 2021).

Автора цієї статті було запрошено на роль Людини в чорному, але згодом додалась ще одна партія – третього студента / солдата, яку довелося вчити у стислий проміжок часу. Зазначу, що до участі у проєкті «Вишиваний. Король України» в мене вже був певний досвід виступів у класичних оперних виставах: в партіях Графа Альмавіви в опері В. Моцарта «Весілля Фігаро», Данкайро в опері Ж. Бізе «Кармен», Барона та Маркіза в опері Дж. Верді «Травіата», Султана в опері С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм». Проте, як і переважна більшість українських оперних співаків, я навчався співу в академічній манері, отже, з необхідністю співу в техніці *Sprechstimme* зіткнувся вперше, працюючи саме з музикою А. Загайкевич. Саме тому, вперше відкривши партію Людини в чорному, одразу звернув увагу на розмовний характер вокальної партії, який утворюється завдяки використанню дрібних тривалостей, пунктирного ритму та синкоп, сплетіння тридольної пульсації з дводольною, численних пауз між словами та навіть складами. Усе це разом формує неповторну звукову картину, що начебто відтворює реальне життя, у котрому люди не співають, а говорять. Особливого значення тут набуває використання шепоту і фальцетного співу, звучання якого в кульмінаціях на піанісімо надає висловлюванню особливої емоційності. Стало зрозумілим, що цю вокальну партію треба сприймати не як звичну арію чи речитатив, а як щось зовсім природне, синтез вокалу та говору, де від співу залишається інтонування, а від розмови – певна сухість і лаконічність.

Крім того, привертає увагу ладова невизначеність вокальної лінії. Навіть не лінії, а чогось, що нагадує діаграму через широке використання дисонантної інтерваліки: септим, секунд, децим, тритонів. На етапі вивчення це значно ускладнило роботу з нотним текстом через необхідність інтонування інтервалів поза межами конкрет-

ної тональності, не маючи гармонічної «опори» в партії оркестру. «Акомпанемент» швидше заважав, ніж допомагав. Тому швидко стало зрозуміло, що вокальну партію краще вчити акапельно, бо музична фактура організована лінійно. Ще одна особливість цієї вистави, яка відрізняє її від традиційних творів оперного мистецтва, це те, що тут передбачено використання мікрофонів. Не через акустику простору, а саме як художній прийом, який дозволяє збагатити палітру виконавських засобів виразності й ущільнити музичну фактуру шляхом електронної обробки звучання вокальних партій.

Окремої уваги заслуговує сценічне оформлення постановки, вагомість якою у створенні художньої цілісності неможливо перебільшити. Цікавим і вдалим, на наш погляд, виявилось рішення керівників проєкту запросити в якості режисера-постановника народного артиста України, директора й художнього керівника Івано-Франківського академічного обласного музично-драматичного театру імені Івана Франка Ростислава Держипільського. Підкреслимо, що це був перший для нього досвід роботи в музичному театрі, й багато попередніх намірів змінювалися безпосередньо під час репетицій. Наприклад, через те, що співаки не могли побачити диригента в певних мізансценах. Особливо з огляду на те, що на сцені переважно перебувала велика кількість артистів. Постановку масових сцен здійснювала хореограф проєкту, головний балетмейстер Національного академічного драматичного театру імені І. Франка Ольга Семьошкіна, яка так окреслює власний задум пластичної організації спектаклю: «В опері хореографія не може бути самодостатньою. З першої секунди було вирішено, що ми будемо шукати пластичні форми існування для кожного виконавця, хору і балету, солістів, щоб відкрити ще більше простору» (цит за: Макаревич, 2021).

Зазначимо, що в ХНАТОБі одна з найбільших сцен в Україні, отже, оперу А. Загайкевич може презентувати не кожен театр, адже більшість часу дійові особи перебувають на величезній металевій конструкції, сумарною масою 5 тонн, що заповнює весь сценічний простір, від лівої куліси до правої. За задумом режисера, вона поділяється на три яруси, що викликає певні асоціації з українським «вертепом». Показово, що кабінет Слідчого, де Вишиваний подумки повертається

до подій свого життя, розташовано на третьому, нетиповому для вертепної традиції, поверсі. На нашу думку, це є ще одним нагадуванням про те, що, принаймні у цей момент, він стоїть «над» подіями, які розгортаються на сцені.

Також для створення у глядача відчуття жорстокості радянського тоталітарного режиму було використано протипожежну залізну завісу, що опускається зверху вниз, наче залізний прес, розчавлюючи все на своєму шляху. При цьому конструкцію розміщено у глибині сцени. Тому, коли ти стоїш на третьому ярусі, відстань до диригента становить близько 20 метрів, оркестр майже не чути, що значно ускладнює виконання сценічних завдань.

Тут необхідно сказати декілька слів про людину, без якої опера «Вишиваний. Король України» не відбулася б, – це диригент Юрій Яковенко, чия кропітка високопрофесійна робота визначила успішність і підготовчого процесу, що тривав майже два роки, і безпосередньо прем'єрних показів опери. «Те, що він відчув, розчув і зміг донести величезному виконавському складу постановки (200 артистів трупи), – чути з першої до останньої ноти. Цей абсолютний слух і абсолютний поліфонізм оркестру й електроніки (програмування електронної партії та електроніка наживо – Георгій Потопальський) дав відчуття зрозумілості музичного тексту, його виразності, цілісності, органічності, ясності й навіть певної камерності в звуковій насиченості партитури. Яковенко розрізнив і розпізнав “людський голос” Вишиваного і Загайкевич» (Стельмашевська, 2021).

Висновки.

Прем'єрні покази опери «Вишиваний. Король України» А. Загайкевич, без перебільшення, стали видатною подією, зібравши у Харківському національному академічному театрі опери та балету імені М. Лисенка музичних діячів із багатьох міст України. Для всіх учасників проекту він став надзвичайно цікавим та корисним досвідом переосмислення сталих канонів сприйняття оперного мистецтва. На жаль, сьогодні неможливо побачити оперу наживо, хоча вона й досі викликає зацікавленість глядачів та критиків. Тому дуже вдалою й доцільною здається ініціатива продюсерки проекту О. Саєнко щодо відеопоказів опери, які сприятимуть подальшій популяризації

цього неординарного твору, а також блискучого мистецтва українських артистів і постановників, якими дійсно може пишатися національна культурна спільнота.

ЛІТЕРАТУРА

- Гончарук, Є. (ведуча) (2021). Опера «Вишиваний. Король України» – історія європейського аристократа, який обрав для себе українську ідентичність. *Громадське радіо*. Retrieved from <https://hromadske.radio/podcasts/hromadska-hvylya/opera-vyshyvanyu-korol-ukrainy-pro-ievropeys-kohorystokrata-iaquy-obrav-dlia-sebe-ukrains-ku-identychnist-oleksandra-saienko>
- Жадан, С. (2020). *Вишиваний. Король України*. Чернівці: Меридіан Чернівці.
- Макаревич, М. (2021). «Це не математика й не фізика, це про творчу хімію». Хореограф Ольга Семьошкіна про пластичні рішення опери «Вишиваний. Король України». Retrieved from <https://life.nv.ua/ukr/art/vishivaniy-opera-horeograf-olga-semoshkina-interv-yu-50185410.html>
- Сергій Жадан отримає Премію миру німецьких книгарів (2022). *Радіо Свобода*, 27 червня. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zhadan-premia/31916982.html>
- Сіренко, Л. (2021). «Вишиваний. Король України» – сучасній класичній опері в Україні бути. Але як?.. Retrieved from <https://theclaquers.com/posts/7705>
- Скворцова, О. (2022). «Вишиваний. Король України» А. Загайкевич: національна опера на шляху формування нової парадигми жанру. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 47, 4, DOI: <https://doi.org/10/24919/2308-4863/47-4-4>
- Стельмашевська, О. (2021). Голоси Вишиваного. *День*, 127–128. Retrieved from <https://day.kyiv.ua/article/kultura/holosy-vyshyvanoho>
- Шейко, В. (2021). У Харкові відбулася прем'єра опери Алли Загайкевич «Вишиваний. Король України» на лібрето Жадана. *Тиктор Медіа*. Retrieved from <https://tyktor.media/mandrivka/opera-vyshyvanyj-korol-ukrainy/>
- Штогрін, І. (2021). Опера «Вишиваний. Король України» на лібрето Жадана – найдорожча постановка в Україні. *Радіо Свобода*, 1 жовтня. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/opera-vyshyvanyu-korol-ukrayiny-na-libreto-zhadana/31486542.html>

REFERENCES

- Honcharuk, Ye. (leading) (2021). Opera «Vyshyvanyi. King of Ukraine» – the story of a European aristocrat, who chosen Ukrainian identity for himself. *Public radio*. Retrieved from <https://hromadske.radio/podcasts/hromadska-hvylya/opera-vyshyvanyy-korol-ukrainy-pro-ievropeys-koho-arystokrata-iakyy-obrav-dlia-sebe-ukrains-ku-identychnist-oleksandra-saienko> [in Ukrainian].
- Makarevych, M. (2021). “It’s not math or physics, it’s about creative chemistry”. Choreographer Olga Semioshkina about the plastic solutions of the opera “Vishivanyi. King of Ukraine”. Retrieved from <https://life.nv.ua/ukr/art/vishivanyi-opera-horeograf-olga-semoshkina-interv-yu-50185410.html> [in Ukrainian].
- Serhii Zhadan will receive the Peace Prize of the German Booksellers (2022). *Radio Freedom*, 27 June. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zhadan-premia/31916982.html> [in Ukrainian].
- Sheiko, V. (2021). The premiere of Alla Zahaikivych’s opera «Vyshyvanyi. King of Ukraine» to the libretto by Zhadan took place in Kharkiv. *Tyktor Media*. Retrieved from <https://tyktor.media/mandrivka/opera-vyshyvanyj-korol-ukrainy/> [in Ukrainian].
- Shtogrin, I. (2021). Opera «Vyshyvanyi. King of Ukraine» to Zhadan’s libretto is the most expensive production in Ukraine. *Radio Freedom*, October 1. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/opera-vyshyvanyy-korol-ukrayiny-na-libreto-zhadana/31486542.html> [in Ukrainian].
- Sirenko, L. (2021). «Vyshyvanyi. King of Ukraine» – a modern classical opera in Ukraine to be. But how?... Retrieved from <https://theclaquers.com/posts/7705> [in Ukrainian].
- Skvortsova, O. (2022). «Vyshyvanyi. The King of Ukraine» A. Zahaikivych: national opera on the way of developing a new genre paradigm. *Current issues of humanitarian sciences*, 47, 4. DOI: <https://doi.org/10/24919/2308-4863/47-4-4> [in Ukrainian].
- Stelmashevska, O. (2021). Vyshyvanyi’s Voices. *Day*, 127–128. Retrieved from <https://day.kyiv.ua/article/kultura/holosy-vyshyvanoho> [in Ukrainian].
- Zhadan, S. (2020). *Vyshyvanyi. King of Ukraine*. Chernivtsi: Merydian Chernovits [in Ukrainian].

Oleksii Vietrov

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts,
postgraduate student,
the Department of Interpretology and Analysis of Music
e-mail: baritonveter@gmail.com
ORCID iD: 0000-0002-6741-6524

**Alla Zahaikevych's opera «Vyshyvanyi. King of Ukraine»:
the experience of performance analysis**

Statement of the problem.

On October 1–2, 2021, the premiere performances of A. Zahaikevych's opera "Vyshyvanyi. King of Ukraine" based on S. Zhadan's libretto took place at the Kharkiv Opera Theater. It is a multifaceted art project that contained several equal components – music, printing of the opera libretto, advertising company, stage design, costume, use of video effects; one of the few modern Ukrainian opera works, which was written to order and perhaps the first Ukrainian opera, written in such a modern musical language.

***The purpose** of this article is a scientific understanding of the process of creation and presentation of A. Zahaikevych's opera. A combination of **methods** of generalization and systematization of information presented by several critical essays fixed the immediate impressions of the performance, as well as the method of interpretive analysis aimed at understanding the author's idea of the musical work and the specifics of its presentation is applied.*

Results and conclusion.

The purpose of creating the opera was an artistic presentation of the new modern Ukrainian nation. The fate of Vasyl Vyshyvanyi attracted the attention of the authors as it allows drawing parallels between the events of the present and the past. In the imaginary space of the opera, historical figures whose voices are "heard" by Vyshyvanyi are presented. A series of memories forms the dramatic structure of the work, revealing to the viewer the events that influenced the course of history.

Awareness of a significant of fateful choice of the people, who even today, almost 100 years after the events that became the plot of the opera, choose the

right to self-determination, define the importance of mass scenes. Choir and ballet artists appear before the audience sometimes as refugees, then as hunters, cadets, soldiers, people at the train station, revealing and commenting on the context of the events.

Thanks to the juxtaposition of live and electro-acoustic sound, A. Zahaikivych achieved the embodiment of a wide range of human emotions and voices, although the performance of vocal parts posed very unusual tasks for the soloists. Playing the role of the Man in Black, for the first time I encountered the need to sing in the Sprechstimme technique, paying attention to the conversational character of the vocal part, which is formed by the use of small durations, dotted rhythm and syncopation, the interweaving of three-part pulsation with two-part, numerous pauses between words and even syllables, the use of whispering and falsetto singing, tonal uncertainty. The composer also provides for the use of microphones, which allows to enrich the palette of vocal means of expression and to densify the musical texture by means of electronic processing of the sound of vocal parts.

Most of the time, the actors of the opera are in the depth of the stage on a huge metal structure with a total weight of 5 tons. It is divided into three tiers, which evokes associations with the Ukrainian "Vertep" folk theater. When you are on the third tier, the distance to the conductor is about 20 meters, which makes it much more difficult to perform stage tasks. That is why it is necessary to mention Yuriy Yakovenko, the conductor of the spectacle, whose highly professional work determined the success of the premiere.

***To summarize,** the premiere performances of the opera "Vyshyvanyi. King of Ukraine", without exaggeration, became a landmark event, bringing together musical figures from many cities of Ukraine. For all participants of the project, it became an extremely interesting and useful experience of rethinking the stable canons of perception of opera art.*

***Keywords:** opera art, art project, the opera "Vyshyvanyi. King of Ukraine", Alla Zahaikivych, Kharkiv National Academic Opera and Ballet Theater named after M. V. Lysenko, KhNATOB after M. Lysenko.*

Стаття надійшла до редакції 27 травня 2023 року